

КРИМСЬКА СВІТЛИНА

Видається у Сімферополі

№11 (114) Субота, 18 березня 1995 р.

Ціна 2000 крб.

П'ятий Конгресу українців Криму

ЗА КОНСОЛІДАЦІЮ ДІЙ

Хоча, власне, цей досить-таки представницький форум почався якось з протилежного: напередодні його відкриття була випущена листівка за підписами трьох інших українських організацій з пропозицією бойкотувати чи, м'якше — ігнорувати цей з'їзд. А в кінці її було недвозначно сказано: «...ми заклинаємо всіх учасників зібрання з усією відповідальністю підійти до визначення своєї участі і своєї ролі у цьому зібранні, не дати використати вас для задоволення особистих амбіцій Ю. Колеснікова і його оточення».

Криму відкрився 10 березня у Концертному залі Сімферопольського музичного театру. З'їзд осягають священники Української православної церкви і Української греко-католицької. Зі звітного доповіддю виступив голова КР КУК Ю. Колесніков. Він окреслив сучасне політичне та економічне становище України та її складові частини Криму, плани на найближче майбутнє.

Криму відкрився 10 березня у Концертному залі Сімферопольського музичного театру. З'їзд осягають священники Української православної церкви і Української греко-католицької. Зі звітного доповіддю виступив голова КР КУК Ю. Колесніков. Він окреслив сучасне політичне та економічне становище України та її складові частини Криму, плани на найближче майбутнє.

«ДЗВІН СЕВАСТОПОЛЯ»

Вийшов накладом 5 тисяч примірників перший номер української газети «Дзвін Севастополя», засновником якої виступає Севастопольське міське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка. Для Криму, а тим більше для Севастополя, ця подія неординарна. Певне, тутешні українці вперше можуть ознайомитися з багаторічною історією Чорного моря рідною мовою. Щоправда, тут виходить часопис ВМС «Флот України». Та все ж цивільна газета буде гідною відповіддю шовіністичним крикам з оточення нардена Круглова, які повсюдно галасують про «город русской славы», історію якого вони починають від 1783 року, часу завоювання Криму Росією.

Запорозького Федора Нахімовського. Чи всі севастиполюці знають, що командир брига «Меркурій» Олександр Назарівський, матроси Гнат Шевченко і Петро Кішка, мандрівник Миклухо-Маклай, Софія Перовська, пам'ятники яким стоять у їхньому місті, були за походженням українцями? Цей історичний ланцюг від Володимира Великому і досі до сьогодні налічує сотні синів української землі, що прилучилися до славної історії Херсонеса — Севастополя. А скільки заслужених, поважних, щирих наших земляків ходять нині вулицями героїчного міста, і серед них вининчанці, член севастиполюцької «Просвіти», Герой Радянського Союзу, віцеадмірал Володимир Степанович Гилленко.

КРИМСЬКИМ ЖУРНАЛІСТАМ ПОГРОЖУЮТЬ

Листи з постійними погрозами кримські журналісти почали отримувати з приходом нової влади в автономії у січні минулого року. На той час у Криму до керма прийшла нова політична сила з чітко визначеною проросійською орієнтацією. Прихильники цього курсу вирішили, що наразі настав їхній час і, оголосивши війну «четвертій владі», розгорнули справжній наступ на неї, вимагаючи досягнення своєї мети не зовсім шляхетніми засобами.

Знову починають лунати погрози на адресу так званого «спіски тринадцяти». Кримська спілка вільних журналістів виступила із заявою з приводу всіх фактів утиску свободи слова, але ніхто з правоохоронних органів не зробив спроб, щоб закласти конституційне право кримчан на інформацію. Я не думаю, що ближнім часом ситуація зміниться, адже навіть сьогодні в парламенті автономії з боку депутатів лунають звинувачення, що у парламентській кризі теж винна преса. На мою думку, слабка влада постійно шукає винних своєї слабкості. Такими відносинами до преси кримська влада демонструє, чого вона варта.

У залі під час проведення конгресу. Світлина Костянтина ДУДЧЕНКА.

Ці люди, як пише газета, не знають багатогранної і цікавої історії Севастополя, в любові до якого розпанаються. Вони люблять не місто, а його лакове покриття, себе в цьому місті, свої квартири, дачі і гаражі на березі теплої моря. Вони ходять по вулицях, названих українськими іменами, мимо пам'ятників українців і цих пам'ятників «в упор не замечают», бо нічого про них не знають.

Хочеться добрим словом згадати невтомну працю красавиці Валєки Кравченко, який палко залюблений у рідне місто і допомагає нам розуміти його справжню історію, незрозуміло пов'язану з Україною. Поручає «Дзвін Севастополя» і проблемі релігійної громади УПЦ Київського патріархату, а прихильники поетичного слова можуть ознайомитися з творчістю членів літературного гуртка «Просвіти» Олексія Іскрянського, Олени Гринчик, Анастасії Студецької.

Знову починають лунати погрози на адресу так званого «спіски тринадцяти». Кримська спілка вільних журналістів виступила із заявою з приводу всіх фактів утиску свободи слова, але ніхто з правоохоронних органів не зробив спроб, щоб закласти конституційне право кримчан на інформацію. Я не думаю, що ближнім часом ситуація зміниться, адже навіть сьогодні в парламенті автономії з боку депутатів лунають звинувачення, що у парламентській кризі теж винна преса. На мою думку, слабка влада постійно шукає винних своєї слабкості. Такими відносинами до преси кримська влада демонструє, чого вона варта.

Хочеться добрим словом згадати невтомну працю красавиці Валєки Кравченко, який палко залюблений у рідне місто і допомагає нам розуміти його справжню історію, незрозуміло пов'язану з Україною. Поручає «Дзвін Севастополя» і проблемі релігійної громади УПЦ Київського патріархату, а прихильники поетичного слова можуть ознайомитися з творчістю членів літературного гуртка «Просвіти» Олексія Іскрянського, Олени Гринчик, Анастасії Студецької.

Знову починають лунати погрози на адресу так званого «спіски тринадцяти». Кримська спілка вільних журналістів виступила із заявою з приводу всіх фактів утиску свободи слова, але ніхто з правоохоронних органів не зробив спроб, щоб закласти конституційне право кримчан на інформацію. Я не думаю, що ближнім часом ситуація зміниться, адже навіть сьогодні в парламенті автономії з боку депутатів лунають звинувачення, що у парламентській кризі теж винна преса. На мою думку, слабка влада постійно шукає винних своєї слабкості. Такими відносинами до преси кримська влада демонструє, чого вона варта.

НА ЛІТНІЙ ЧАС

Державна комісія єдиного часу і еталонних частот України повідомляє, що на всій території України 26 березня 1995 року о другій годині запроваджується дія літнього часу переведенням годинної стрілки на одну годину вперед.

ЄВРОПЕЙЦІ НЕ РОЗУМІЮТЬ ТІЛЬКИ В КРИМУ

«Влада в Криму недостатньо розуміє мету нашої місії на півострові. Це єдиний випадок у нашій практиці, коли нам навіть не надали приміщення під офіс і ми просто здвоєвали обсягом підходом до наших організації з боку кримської влади, яка ще досі не може забезпечити нашої діяльності», — про це повідомив під час прес-конференції в Сімферополі заступник голови місії Організації безпеки та співробітництва в Європі в Україні та голова місії в Криму Славомір Даброва.

«Влада в Криму недостатньо розуміє мету нашої місії на півострові. Це єдиний випадок у нашій практиці, коли нам навіть не надали приміщення під офіс і ми просто здвоєвали обсягом підходом до наших організації з боку кримської влади, яка ще досі не може забезпечити нашої діяльності», — про це повідомив під час прес-конференції в Сімферополі заступник голови місії Організації безпеки та співробітництва в Європі в Україні та голова місії в Криму Славомір Даброва.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕЛЕКТРОВІЗ

У Дніпропетровську завершується складання першого українського електровіза. Народне господарство відчуває гостру потребу в потужних тяглових агрегатах. Російські та чеські надто дорогі. Наші вчені та спеціалісти розробили агрегат, який, до того ж, значно менше потребує електричної енергії. Майже всі матеріали та комплектуючі — вітчизняні.

ПОПРИ ВСЕ — УРЯД ПРАЦЮЄ, І ДОСИТЬ ЕФЕКТИВНО

Останнім часом на півострові різко загострилася політична ситуація. Є певні сили, які прагнуть відставки уряду Анатолія Франчука. Нагадаємо, що три тижні тому Голова ВР Криму Сергій Цевков у телефонній розмові з Франчуком вимагав звільнення з посади віцепрем'єра уряду Андрія Сенченка. Минулої суботи і неділі уряд автономної Республіки Крим працював і навіть провів дві прес-конференції. У суботу віцепрем'єр Андрій Сенченко заявив журналістам, що президент автономії підписав цілий ряд указів, якими скоюється робота уряду. Зокрема, президент скасував рішення уряду про продаж з аукціону об'єктів незавершеного будівництва. Це незачинні об'єкти, такі, як універсам у Ялті, їдальня у Євпаторії і деякі інші. У зв'язку з цим зазначається, що в Криму нема коштів на їх добудову, а той, хто купив би, міг би це зробити. Тим більше, що продаж аукціонний, і їх власником не може стати якийсь конкретний покупець. Міністр юстиції автономії Любов Єлісеєва-Бора заявила, що, як цей, так і всі інші укази та розпорядження, видані останнім часом Юрієм Мешковим, протизаконні і суперечать як законодавству України, так і Криму. А Сенченко зазначив, що це — частина тієї масованої атаки, якої зазнає

уряд з боку президента і ВР автономії, щоб примусити його піти у відставку. На цій прес-конференції прем'єр-міністр А. Франчук повідомив журналістів про серію дзвінків до нього з погрозами, що коли не піде у відставку, то його знешкодять. При цьому, зазначає Франчук, телефонували про високо-частотному зв'язку, який на півострові мають лічені особи. За словами прем'єра, це виклик ефективного управління роботою уряду. Франчук змушений був звернутися до керівництва Головного управління МВС і Служби безпеки України в Криму з проханням провести розслідування. У неділю екстрену прес-конференцію провів віцепрем'єр уряду автономії, голова координаційного комітету по боротьбі з організованою злочинністю Аркадій Демиденко. Він сказав, що в ніч з суботи на неділю біля дверей його квартири пролунав сильний вибух. Він вийшов на балкон і побачив натовп людей, які вже встигли вибігти з будинку. Потім відкрив двері своєї квартири. Картина була страшна. На підлозі лежала мертва людина з відірваними руками і сильними пошкодженнями черевної порожнини. Мертва пальці стискували деталі вибухового пристрою. Правоохоронні органи висловлюють припу-

щення, що даний пристрій міг бути керованим по радіо або ж вибух стався від невилітлого користування ним. У сумці молодого людини років 27 — 30 були рушничі і банні приналежності. Очевидно, це спортсмен, який повертався з тренування. Особа його досі не встановлена. Деякі люди переконані, що це політична акція, оскільки останнім часом на адресу уряду йде шквал погроз від осіб, незадоволених тим, що команда Франчука вдалося значно стабілізувати економічну ситуацію, відновити керіваність державним сектором економіки. Після двох прес-конференцій, проведених віцепрем'єрами Андрієм Сенченком і Аркадієм Демиденком, з журналістами зустрівся прем'єр-міністр автономії Анатолій Франчук. Він проінформовав представників засобів масової інформації, що за п'ять місяців своєї діяльності уряд встиг зробити немало. Зокрема, успішно вирішується проблема питної води. Пробурено десять свердловин, прокладаються водоводи у Бахчисарай, Севастополь, Ялту. Отже, до початку курортного сезону буде необхідна кількість води і на Південному узбережжї півострова. До того ж цього року на прохання уряду автономії, майже на місяць раніше встановленого

терміну на півострові буде пущено дніпровську воду. Це, до речі, й сталося 17 березня. Заповнюються найбільше в Криму Міжгірне водосховище (54 млн. куб. м), а також Аниське, Зуйське. А. Франчук також повідомив, що в лютому і березні вдалося на більш як двох третинах площ посіяти ранні культури. Як тільки знову відновляться погодні дні, сіявка може бути завершена за тиждень. Прем'єр-міністр поділився ще однією приємною новиною: сьогодні середньодобової надрі на корову становлять 9 — 11 літрів молока.

«Влада в Криму недостатньо розуміє мету нашої місії на півострові. Це єдиний випадок у нашій практиці, коли нам навіть не надали приміщення під офіс і ми просто здвоєвали обсягом підходом до наших організації з боку кримської влади, яка ще досі не може забезпечити нашої діяльності», — про це повідомив під час прес-конференції в Сімферополі заступник голови місії Організації безпеки та співробітництва в Європі в Україні та голова місії в Криму Славомір Даброва.

УРІ ПРОТИ СЬЦІНКА

На засіданні ради Української республіканської партії прийнято заяву з приводу очуваного візиту до Києва Президента Російської Федерації Бориса Єльцина. У заяві сказано, що Єльцин, на совість якого чеченська трагедія, не має моральної права ступати на українську землю.

УКРИФОРМ

На засіданні ради Української республіканської партії прийнято заяву з приводу очуваного візиту до Києва Президента Російської Федерації Бориса Єльцина. У заяві сказано, що Єльцин, на совість якого чеченська трагедія, не має моральної права ступати на українську землю.

ЗАПРОШУЄ «ПРОСВІТА»

19 березня о 14 годині у Будинку офіцерів (Пушкіна, 8, 2-й поверх, кім. 8) відбувається звітно-виборна конференція Сімферопольського товариства «Просвіта». Запрошуємо прийти всіх членів «Просвіти».

ЗБОРИ АКТИВУ

На зібранні активу Ялтинського відділення товариства «Україна» з інформацією про підсумки роботи другої звітно-виборної конференції товариства «Україна» виступив В. О. Курч. Були визначені пріоритетні напрями діяльності міського відділення на 1995 рік. Це насамперед встановлення прямих зв'язків і контактів з українськими громадами Таманського півострова Краснодарського краю, вирішено також запрошити представників Ради відділення товариства «Україна» Ростовської області та Краснодарського краю на кримський фестиваль «Дзвони бандур». Ялтинці клопотатимуть перед Радою Кримського відділення товариства «Україна» про включення українських художніх колективів міста для участі у фестивалі «Дні Криму у Москві». Міське відділення візьме участь у заходах, присвячених 50-річчю Перемоги над фашистською Німеччиною.

ОХОРОНЯТИ НАШІ ПРАВА

Всеукраїнський комітет оборони прав людини розповсюдив заяву, в якій підкреслюється, що сьогодні Верховна Рада не запроваджує законів, які відповідають потребам побудови громадянського суспільства, а навпаки, відкидає Україну в поле складних тоталітарних правотворення. Продовжується зневага прав людини в Україні і залежність населення від свавілля посадових осіб. Всеукраїнський комітет оборони прав людини вимагає від найвищого законодавчого органу створити спільну комісію оборони прав людини з депутатів та членів комітету з метою приведення законодавства України у відповідність до потреб побудови громадянського суспільства. Комісія повинна мати повноваження розглядати скарги громадян, права яких порушені владою, і приймати відповідні рішення, обов'язкові для виконання державними органами. Державні службовці та посадові особи зобов'язані нести особисту відповідальність за порушення прав людини. Кримська організація оборони прав людини підтримує цю заяву.

НОВИЙ АЛІАНС СТАРИМИ КАДРАМИ!

Верховна Рада Криму все-таки обрала собі спікера. ним знову став Сергій Цевков. Крісла заступників розподілились між двома лідерами фракції — Володимиром Кличниковим («Республіка») та Олександром Фроловим («Россія — єдинство»). Верховна Рада також сформувала Президію, щоправда, лише з восьми чоловік серед яких два представники від фракції «Курульт» — Рефат Чубаров, який очолює постійну комісію з питань депортованих, а мандатну комісію та комісію з депутатської етики — Ленур Арфюв.

НАЙБІЛЬШИЙ В ЄВРОПІ

За кількістю депутатів — 672 парламентарії — німецький бундестаг, обраний під час недавніх виборів, значно випереджає всі європейські парламенти і поступається лише Всеєвропейській зборам народних представників (2921 місце), а також парламентам Лівії та Північної Кореї. У бундестазі першого скликання було всього 419 депутатів, у 1957 році їх число зросло до 519, а після об'єднання Німеччини — до 662. В новому складі бундестаг ФРН з урахуванням додаткових мандатів, одержаних ХДС і СДПН, кількість депутатів зросла до 672.

ВЕСНЯНЕ СВЯТО НАВРЕЗ

21 березня у кримських татар новітнє свято Наврез. До депортації літні люди після ранкового намазу відвідували могили предків. А потім літні чоловіки входили в поле. Найстарший і найшанованіший серед них, проказавши молитву, прокладав першу борозну і кидав у ріллі жменю зерна, сподіваючись, що рік буде врожайним. Після завоювання Кримського ханства Російською імперією у XVIII столітті новітнє свято Наврез було перенесене за європейським календарем на перше січня. Але, як і в давнину, кримські татари за предківським звичаєм продовжують зустрічатися новий рік у весняне рівнодення.

Анатолій КОРСАКОВ.

ЗА КОНСОЛІДАЦІЮ ДІЙ

Початок на 1-й стор.
Тому насамперед потрібно провести інвентаризацію адміністративного багатства України, адміністративного потенціалу. Конкретно представити Президенту програму по піднесенню рівня життя села, яке є опорною всієї економіки. Причому, тут не отримати інвестиції.

Щодо Криму — то його Верховна Рада неспроможна працювати професійно і компетентно. Йосада президента Криму декоративна, не видно її ролі представника Президента України в Криму.

У нас дисперсія влади, оскільки є прийнятою новою Конституції України. Фактично діють стара Конституція УРСР з поправками, укази Президента, постанови уряду та Верховної Ради. Необгрунтовано є надання Кримській області статусу автономної республіки.

Критерієм усієї роботи має стати законність. Українство в Криму це саме так на відміну від ДК та інших шовіністичних організацій.

Далі доповідь стінився на незділності кримських влад. Ви вважає, що саме КУК і його Координаційна Рада сприятимуть діячності і дружбі народів, створюючи фактично опозиційну владу. «Ми ладні співробітничати з широким прогресивним організаціями Криму», — заявив він.

Гість з'їзду, останній президент ЮН в еміграції, голова Проводу УНР Микола Плавлюк порівняв становище українців в Криму з кримцями в діаспорі в попередні роки. Ви наполягли, що Криму має допомогати українцям в Криму, це і самі вони повинні активно працювати.

Народний депутат України, голова фракції Конгресу українських націоналістів в ВР України Михайло Ратушний у своєму виступі зазначив: «Ми є підлеглими форпостом України. Ми поставили свої проблеми в ВР України».

Від Всеукраїнського товариства членів виступив Петро Вольвач. Він вже вкотре справедливо підкреслює, що українські патріоти у Криму мають мало матеріальних засобів і шовіністи мають все. Чи не пора владі структурувати Україну дівчо зрозуміти на це!

Ді кримської влади промовчівлучно назвав «кримським театром абсурду».

«Ми маємо свої Збройні Сили, здатні захистити свій народ, свою державу», сказав народний депутат України, заступник голови Проводу Спілки офіцерів України Іван Білас. — Кримська проблема — це загальнодержавна проблема. Крим був, є і буде складовою частиною Української держави. Ми не шукали земель, це і свою землю не віддамо нікому».

Голова Народного руху України, народний депутат в Верховній Раді Вічеслав Чорновіл озголво про боротьбу Руху проти лівих сил у парламенті, про підтримку економічної програми Президента. На його думку, треба створити спеціальні структури при Президенті, аби ця програма виконувалась. Бо поки це каємо лише засти.

«Але ми проти алма-атинської угоди, яку підписав Л. Д. Кучма, про спільний повтриний простір. То порушення законодавства України».

Щодо Криму, вважає В. Чорновіл, це велика помилка, зловини, що його перевагою в 3 годині на голосуванні зробили територіальною автономною. Немає добре відпрацьованої політики щодо Криму, до вирішення проблеми якого треба підготувати державницьку політику».

Успіх засідання уткнув УГКК, УРП, ОУН, що сприяє розроботі, оці багатьох членів цих організацій зібрували на конгрес, ігноруючи зобов'язаннями своїх керівників».

Федір СТЕПАНОВ.

З самого ранку 9 березня йшов урочистий вечір, а тому на урочистому вечорі з нагоди 181-ї річниці з дня народження Т. Г. Шевченка випадало відвідувачів не було — зібралася ті, для кого Великий Кобзар є справжнім духовним батьком, вчителем, наставником. А вчир поет найголднішого, без чого людина, мов дерево без коріння, — любові до рідної, пригнобленої, але нескореної України, до материнського співучого слова. Про все це йшлося в виступах промовців, серед яких, окрім таких відомих представників місцевого українства, як голова Кримської організації Спілки письменників України Д. А. Кононенко, були і гості з Києва. Адже стався так, що шевченківське слово передавало другому Конгресу українців Криму, на який і запрошено було шановних киян.

ТАРАСОВІ ДІТИ

Урочистий вечір, присвячений 181-й річниці від дня народження Т. Г. Шевченка

Союзу українців Алена Пашко, член фракції Народного руху, командуючий високиморськими силами України віце-адмірал Борис Кожин та інші.

Після урочистої частини відбувся великий концерт, у якому взяли участь державні вокально-хороеграфічний ансамбль України «Таврія» (художній керівник А. Анурфренко) та камерно-хоровою капела «Таврійський благовіст» (художній керівник В. Ніколенко). Ці навидоміші і найшанованіші в Криму музичні колективи виконували українські народні твори та твори на слова Т. Г. Шевченка. Завершився концерт гімном «Ще не вмерла України», який співали хористи разом з присутніми.

Відвідувачі, котрі полюбляють декоративно-прикладне мистецтво, в перерві могли познайомитися з українською вишивкою 84-річної майстрині Віри Сергіївни Ройк, роботи якої експонувалися в 26 музеях світу.

Була у Віри Сергіївни і молада конкурентка, котра вперше відважилася запропонувати шанувальникам української вишивки свої вироби. Це 38-річна сімферопольчанка Галина Василівна Прадд, що влаштувала виставку-продаж власних робіт та робіт доньки школярки Оксани. Люди із захопленням розглядали вишиті хрестиком портрети Тараса Григоровича Шевченка, його «Заповіт» та традиційні для західноукраїнського мистецтва візерунки рушників. Щоправда, купували мало, адже багатство матеріальне і духовне, як і за шевченківських часів, у нас здебільшого поєднуються.

ТАРАСОВІ ДІТИ

Урочистий вечір, присвячений 181-й річниці від дня народження Т. Г. Шевченка

У клубі курортної поліклініки Алушти відбулися збори української громади, присвячені 181-й річниці від дня народження Тараса Григоровича Шевченка. З доповіддю, присвяченим життю та творчій діяльності поета і художника, виступив голова Кримського республіканського товариства політв'язнів і репресованих Іван Гасюк.

Наш кор.

Наш кор.

Наш кор.

Наш кор.

ПРИГОДА У «ВІКТОРІЇ»

Ось і в місті Красноперекоську вже лунають постріли. Про те, що сталося у кафе «Вікторія», розповів начальник міського районного відділу внутрішніх справ Р. А. Марчук.

— Увечері 3 березня вісім чоловіків з підрозділу швидкого реагування «Беркут» вдерлися в кафе «Вікторія». Вони були в цивільному, але при зброї. Несподівано до кафе під'їхали 6 машин, з яких вийшли 14 — 15 молодих людей. Вони вбігли в кафе і

напали на спецслужбовців «Беркуту», застосовуючи холоду зброю. Зав'язалася білка. Хлопці з «Беркуту» вимушені були застосувати зброю. Залучили постріли, але вбитих не було. Деякіми нападниками поранено і госпіталізовано. Разом з затриманими до райвідділу міліції доставлено і декілька машин нападників, обладнаних за останнім словом техніки.

Красноперекоська мікрайонна прокуратура завела кримінальну справу по цьому факту. Ведеться слідство.

Л. ЛЕВИХ.

Ідуть в редакцію ЛІСТИ

ВДОМА Й ПОВІТРЯ ДОПОМАГАЄ

Не останнім чинником в тому, що у Криму панують шовіністичні настрої, є те, про що знали давно, що тепер стверджують ті сучасні психологи, які наближаються до розуміння етнотероризму. А саме: люди, які переселилися на інше місце поселення, завжди перебувають у конфлікті з даною землею і небом, і цей вичний спротив пліну життя даної території спричиняє до руйнації душі, викликає незрозумілий сум, зло і незадоволення.

Відомо, що емігранти часто хворіють і терплять невдачі, не можуть прижитися, мов інородне тіло. Наведу такий цікавий історичний приклад. Завоюючи Сибір доходить з Уралу до Тоболу, і невдало поголова хвороба зупиняє їх на шлях п'ять років. Поборовши недугу, вони вирушають далі, але на Єнісей історія повторюється. Секрет розкрити тібетські лікарі, порадивши харчуватися тим, що і місцеві племена, адже рослини і тварини, які засвоюються організмом людини, накопичують спадкову інформацію, завдяки котрій людина краще пристосовується до навколишнього середовища. Але таким чином проблемі повністю не усунути.

Кожному громадянину треба шукати «свою» землю, і Україна «своя» не для будь-кого. Саме цю більшість росіяв, що переселилися до Криму, перебуває у стані постійного нервового збудження. Цю думку підтверджує й те, що більшість мітингувачів за Росію — люди похилого віку, адже молоді, яка народилася в Криму, консолидувалася з кримським природо.

Те ж саме демонструє і приклад з кримськими татарами. Бачив, зустрів їх в Узбекистані. Там вони були неспокійні, так і випромиювали схвильованість, невдоволеність. В Криму, на батьківщині, вони неметушливо і величаво проявляють свою владу.

Якщо порівняти пісенні мелодії українців степу і гір, можна діти висновку, що й тут роль відіграють особливості місцевості, рельєфу. А ось танці татар і гуцулів — прискі народів — схожі.

До речі, українців в Криму значно більше за 700 тис., як це вважається. Цікавий факт повідомляє один з сіневих номерів газети «Слободський край»: «Згідно з даними виданої в Ленінграді брошури про національний склад населення СРСР до 1930 року в межах Радянського Союзу жило 77 мільйонів росіяв і 81 мільйон українців». А вже з довідника 1988 року видання «Населення мiра» дізнаємося, що в СРСР нараховується 142,8 мільйонів росіяв і 41,7 мільйона українців. Отже, за 50 років «грантованої рівновартості» кількість росіяв збільшилася в 1,6 рази, а українців зменшилася в 2,2 рази. То де ж вони поділися? А звісно де, зросійщилися. Ці ж самі процеси поширюються й на населення Криму. Але, треба сподіватися, в умовах української державності «престижність» російської національності тут поступово знизиться, і люди пригадають своє коріння. Тим самим часом, коли покілання переселення забере з собою наслідки своєї несприятливості, поступово піде на збиток і шовіністична неприязнь до українців і татар. Отже, у цьому Богом обраному куточку переможуть мир і злагода.

Михайло КУРДЮК.

ЩЕ РАЗ ПРО СИМИРЕНКА

Прочитав у «Кримській світлиці» статтю про Л. П. Смирєнка та його сина і пригадав минуле.

Після закінчення університету в 1957 році я прийшов працювати старшим лаборантом відділу фізіології рослин в Нікитський ботанічний сад, директором якого був тоді А. С. Ковєрга. Пам'ятаю, як одного разу (це було 1959 року) директор сказав: «Вчора одержав листа із Середньої Азії від Смирєнка. Знаєте який сорт яблук? Так, це назва пов'язане саме з його ім'ям. Смирєнко вже старенький, живе удома з дружиною, просить, щоб я допоміг йому купити невеликий будиночок в Криму».

Наскільки мені відомо, придбати житло для Смирєнка так і не вдалося. Та й Анатолій Сидорович Ковєрга вже пошов з життя. А тому ні в кого уточнити, про кого саме йшла мова. Але вважаю, що це був Володимир, син Левка Платоновича, слід якого, як зазначається у статті, губиться наприкінці 30-х років.

То, може, варто написати до Узбекистану, Таджикистану? Адже, треба сподіватися, в більшовицьких катівнях вчинені не загину.

Володимир КАВУН.

КВАДРАТУРА КРУГА

Карл Маркс назвав існування двох суверенних властей в одному государстве «ненормальною вродо квадратури круга». С 4 вересня 1991 года в составе суверенной Украины появилась суверенная Республика Крым (в момент принятия Декларации о государственном суверенитете называлась Крымской Автономной Республикой). Состояние это де-юре просуществовало до 17 ноября 1994 года, когда постановлением Верховного Совета Украины был отменен упомянутый противоречивый акт крымского парламента. Де-факто же это состояние сохранялось и сегодня, что не способствует ни политической, ни экономической стабилизации как в Республике Крым, так и в Украине.

Якщо ж вийде? Это, так і інтеграція Криму в качестве автономной республики в состав Украины, или договорные отношения между Республикой Крым и Украиной по примеру Татарстана и России, или полный разрыв Крима с Украиной. Но, по-моему, ни один из этих вариантов не устраивает крымские власти. Их устраивает нелепая «квадратура круга», позволяющая власти и мущинам и их «сопсорам» ловить рыбу в мутной воде.

Плох был Маркс или хорош, но тут он прав. Двух суверенных властей в одном государстве быть не может.

Михаил МАСАЕВ.

До 50-річчя Перемоги

ТАМ, ДЕ СХОДИТЬ СОНЦЕ НАД КРИМОМ

Кожне місто-герой в історію Великої Вітчизняної війни вписало свою сторінку, залишивши пам'ять, яку народи пронесуть через віки.

На дою Керчі випали тяжкі випробування. В середині листопада сорок першого року наші війська залишили місто і переправилися через протоку на Таманський півострів. Ворог був сильнішим. Але воїни заявляли: «на кримську землю ми обов'язково повернемося».

Там, на кубанській землі, армія перемогла, набралася сил, і вже через півтора місяця розпочався зворотний наступ. В кінці грудня через Керченську протоку висадили десант — понад 11 тисяч солдатів і офіцерів 31-ї армії. Разом з морськими підрозділами вони оволоділи плацдармом на кримському березі і цим потужили висадку 44-ї армії, яка разом із силами Чорноморського флоту підійшла до Феодосії і штурмом оволоділа містом.

Успіх сприяла оснащеність полків зброєю — було переправлено сотні гармат і мінометів, десятки танків. Десантників підтримувала авіація. Міцне командування змусило бути на Керченський півострів направили з Севастополя не одну дивізію. Але марно. Напередодні 1942 року наші війська визволили Керч. Воєнні сторінки потім визнають, що за масшабамі Керченсько-Феодосійська десантна операція була найбільшою у Зельній Вітчизняній війні.

В рік 50-річчя Перемоги ветерани війни, яких в Керчі живе 3900, зустрілися з молоддю в школах, профтехучилищах, інститутських аудиторіях, на підприємствах. Кожна така зустріч — це жива історія.

Всього півтора місяці «захватували» в Керчі німецькі окупанти, — дозволяють учасники боєвих дій, — в скільки лиха наробили! Фашисти іразу ж розпочали організоване знищення населення. У варварстві вони перевершили всіх загарбників, яких знала Керч за свою історію. Злочинство вони почали з масового отруєння дітям шкільного віку. 245 унів, які за завказом німецького команданта з'явилися у школу, відправили за істою нібито на прогулянку. Там згодилися дітям нагодувати отруєними їм'язинками, в деяких м'язи губи злиноючною отрутою. Всі діти загинули.

Учнів старших класів вивезли на вантажних автомобілях за вісім кілометрів від Керчі і там розстріляли. Туди ж потім привезли трупи отруєних дітей.

Ще один документ. Гітлерівці наказали жителюв ранком 29 листопада з'явитися на Синю площу з триденним запасом продовольства. Прибуло 7 тисяч чоловік. У них відбрали ключі від квартир, одяг, взуття, цінності. Протягом трьох днів приречених на смерть людей цілими сім'ями звозили до Багерівської противотанкової трашеї і там розстрілювали. На 3 січня 1942 року готувалося масове знищення кількох тисяч чоловік. Але визволення міста нашими військами не дало здійснити цей кривавий задум.

П'ять місяців жили керчані у прифронтових умовах. Відразу зв'язалися з відбудою зруйнованого міського господарства і підприємств, які мали обслуговувати фронт. Уже через два дні після визволення залізничники відремонтували паровози, копії до станції Чистопіль, відбудували водоканал, що дало можливість забезпечити водою населення міста. У складних умовах працювали портовіки. Незважаючи на нальоти ворожої авіації, вони 10 лютого відкрили навігацію. Основний потік вантажів приймав Камиш-бурунський порт. Ділячи котирі керчані. Танки, гармати, міномети та інші воєнні техніку розвантажували на двох причалах. Порт заводу імені Войкова приймав транспортні судна, що прибували з Новоросійська. За чотири з половиною місяця в порти Керчі Чорноморський флот і Азовське флотилія доставили 260 тисяч тонн, 1600 гармат, понад 600 танків, 8 тисяч автомобілів, тягачів та інші техніки.

Промислові підприємства, на яких у лютому працювало 9300 чоловік, виконали завдання завоювання фронту. Справили арсеналом став металургійний завод імені Войкова. В його цехах ремонтували танки, гармати, тягачі, міномети, кулемети, гвинтівки, прядальні лекари, побутові майстерні.

На початок травня фронтова обстановка на Керченському півострові різко погіршилася. Фашистська авіація щодня скидала на місто сотні бомб. Воно було охоплене вогнем. Окупанти переважали в силах.

І знову німці зайняли Керч. Знову — евакуація наших військ і населення через протоку. Не всім судилось добувати до кубанської землі. Близько десяти тисяч солдатів і офіцерів не змогли переправитися. Але вони не здалися в полон, а створили гарнізон в Аджимушайській підземних каменоломнях. Крім військових, у катакомбах переховувалося немало жінок, дітей і престарілих. Ворог застосував отруйні гази. Але і після цього наші воїни не скорилися: в нічний час напали на ворожі підрозділи.

Майже півроку аджимушайські протидіяли ворогу. Підвиг підземного гарнізону безсмертний, він стоїть в одному ряду з подвигом захисників Брестської фортеці і Севастополя. Пам'ять про них — в назвах вулиць, судні «Герой Аджимушайка». Ім'ям «Аджимушайка» названа одна з малих планет, яку відкрила дочка учасника оборони підземного гарнізону Е. Ф. Валько.

Залясуючи Керч у травні 1942 року, наші воїни, як і в сорок першому, говорили: «На кримську землю ми обов'язково повернемося!». І повернулися. В листопаді сорок третього. Перший десант закріпився у селі Ельтеїно. Сорок днів і ночей відважні воїни утримували плацдарм два кілометри завдовжки і півтора завширшки. Іх підтримувала авіація, зокрема прославлений жіночий полк нічних бомбардувальників.

А в квітні сорок четвертого після артилерійської та авіаційної підготовки, яка тривала два з половиною години, війська Четвертого Українського фронту і Окремої Приморської армії розпочали битву за Керч зі сходу і півночі. Війська мали участь 470 тисяч чоловік. Війська мали 6 тисяч гармат і мінометів, 560 танків, дві повітряні армії — 1250 літаків.

На Керченському півострові ворог спорудив оборонний рубіж — чотири смуги укріплені на 70 кілометрів у глибину. Головна з них проходила через Керч. Та і це не порятують загарбників. 11 квітня наші війська оволоділи містом і портом.

Шороку 11 квітня збираються в Керчі ті, хто в запеклих боях за Крим удостоєний найвищої нагороди — люди ноїни тут живущих. Дорогих гостей-визволителів радують перемінні,

які видно повсюди. А найбільше радіє промишлений потенціал Керчі. У сімдесяти роки залізничний комбінат добув стомильйонну тунну керченської руди, найдешевшої в країні, і став гарантом стабільної роботи маріупольського заводу «Азовсталь».

У сімдесять роки корабелі заводу «Заток» освоїли будівництво потужних супертанкерів. Судно 300 метрів завдовжки бере 150 тисяч тонн нафти. Перший танкер «Крим» будували два з половиною роки, другий — «Кавказ» — півтора року, а вже наступний — за рік.

Керч називають рибальською столицею. За повенні роки трудянки моря освоїли промисел риби не тільки в Азовському і Чорному морях, а й в океанах. В 1964 році в Атлантику вийшов перший траулер. А через п'ять років — 22-й. Деякі з них — це плавучі рибзаводи: на них заморожують рибу, частину її перетворюють на борщину, а також виготовляють рибні консерви. Бувало за рік керченські рибалки випловляли по два мільйони центнерів дарунків моря.

При зустрічах з колишніми фронтовиками керчані розповідають про свої новини.

Є новинка і цюгоріанка. Почалися роботи на трасі трубопроводу для подачі у Керч природного газу. На першій ділянці Джанкою — Нижньогірський уже ведуться монтажні роботи. Намічено здати її у цьому році. Проектом передбачено подавати в Керч щодоби чотири мільйони кубометрів газу, що дасть можливість подолати енергетичну кризу, значно поліпшити сімейний побут. За повенні роки зміцнів науковий потенціал міста. Саме тут, у Південноморському науково-дослідному інституті рибного господарства і океанографії, розробляється рекомендації по вдосконаленню морезнацтва, що має важливе значення для України як морської держави. Рік п'ятьдесятитриччя Перемоги. Естафета пам'яті повертає нас до тих років, які забувають гріх. Минає півстоліття з того часу, як цюною злилися мільйони людей здобувають мирний мир і спокій. То ж поклонімося тим рокам, тим героям — маршалам і бійцям. А пам'ять про ті вогнені роки не тільки в іччя.

Микола СЕРІКОВ.

ЧИ ВРЯТУЄМО СЕВАСТОПОЛЬСЬКІ БУХТИ?

Нещодавно міжвідомча комісія, створена Міністерством охорони навколишнього природного середовища, на підставі доручення Президента України проаналізувала екологічні наслідки діяльності Чорноморського флоту на території нашої держави, оцінивши збитки від забруднення, визначила заходи, потрібні для ліквідації цих наслідків, та провела експертну оцінку їхньої вартості за діючими світовими цінами.

Наведені комісією дані викликають величезні сумні роздуми. До Севастопольських бухт щодоби скидають до 9 тис. куб. м господарсько-побутових (стичних) вод. Екологічний збиток від цього сягає 84 млн. доларів США.

За даними досліджень Інституту біології південних морів АН України, намули бухт Севастополя містять близько 20 тис. нафтопродуктів, які майже протягом століття скидалися з кораблів і суден ЧФ. З 1938 року відбувається систематичний витік нафтопродуктів з територій баз пального ЧФ, вантажооб'єм — до 1 млн. т на рік. Якщо в середньому забруднення Севастопольських бухт нафтопродуктами перевищує гранично допустимі концентрації в 10 і більше разів, то в районі баз — у 180. Нафтопродукти (не менш як 120 тис. т) просочили грунт на території на глибину до 40 метрів.

Удєсятеро (з 80 до 7 тис. т) зменшилися за останні два роки обсяги нафтозабруднених вод і доставля їх для очисчення, а скід із кораблів і суден ЧФ збільшилися.

Усі кораблі і судна ЧФ скидають фекальні води без очисчення й знешкодження, оскільки не мають очисних установок. А деякі судна, побудовані за кордоном, хоча й мають ці установки, не користуються ними.

Досте небезпечним джерелом забруднення морської води стали близько 60 кораблів ЧФ, обладнаних системами вилпону відпрацьованих газів від дизелів у воду, де від цього

вмиєт гине усе живе. Значну екологічну небезпеку становить більшість берегових об'єктів і частин ЧФ, які базуються на узбережжі. 18 із них скидають стічні води в море без біологічного очисчення, а це — 14 млн. куб. м на рік.

Севастопольська Карантинна і Балаклавська бухти, котрі вважалися раніше рибгосподарськими водонамицями першої категорії, на сьогодні як середовище проживання риб та інших морських організмів значення не мають.

Збиток, завданий Україні тим, що землі, котрі займає ЧФ, вона не використовує, тільки за останні два роки дорівнює 37 млрд. доларів. Передбачені рішеннями Севастопольської міської Ради народних депутатів від 21 вересня 1990 року щорічні втрати за ці землі в розмірі 2,09 млрд. доларів Чорноморський флот не сплачує.

На території частин та об'єктів ЧФ заборонено накопичувати до 27 тис. промислових токсичних і близько 1 млн. куб. м побутових відходів. У 1993 році, наприклад, лише на заводах ЧФ у Севастополі було накопичено 13885 т промислових токсичних відходів першого-четвертого класів небезпечності.

Щороку котельні ЧФ, що працюють на вугіллі (а їх близько 200), виділяють в атмосферу до 15 тис. т шкідливих домішок. За це до невіджетних фондів охорони природного середовища мають надходити платежі на суму, еквівалентну 400 тис. доларів США на рік.

42 частинах ЧФ не оформлено дозвіл на розміщення відходів і останні несанкціоновано вивозяться до місць, не призначених для цього.

ЧФ систематично здійснює поховання боєприпасів, термичних вибухів, на діні Чорного моря, не маючи на це дозволу органів охорони природи України, а це є найгіршим порушенням не лише природоохоронного законодавства України, а й Бухарестської (1924 року) конвенції щодо Чорного моря і Міжнародної конвенції МАРПОЛ.

Порушення екологічної безпеки незвичайно глибоко позначаються на здоров'ї населення регіону.

Протягом останнього десятиліття командування ігнорувало і природоохоронне законодавство СРСР, і закони України, і накази Головному ВМФ.

З метою відновлення екологічної рівноваги в районі дислокації кораблів частин та об'єктів комісія запропонувала низку заходів. Здійснення їх потребує капіталовкладень на суму 6,31 млрд. доларів. Тим часом, збитки, що їх завдає Українській діяльності ЧФ, складають 13,1 млрд. доларів. Отже, загальна сума компенсації повинна становити 19,4 млрд. доларів. Це більш як удвічі перевищує загальну вартість ЧФ з усією його інфраструктурою — 9,5 млрд. доларів.

В угді з цього питання, яку можливо було б скласти, слід визначити щорічні суми і механізм компенсаційних платежів,

Світлина «Соляризація» кримського майстра, лауреата Міжнародних виставок, члена Спілки фотохудожників України Миколи Пляшечника.

ЧИ ПЕРЕМОЖУТЬ ПЕРЕМОЖЦІ?

Каждий, нібито князь Володимир Святославович, перш ніж хрестити своїх співвітчизників, почу снів християнського православного хору, і це вирішило долю християнства на теренах Київської Русі.

Промаячили століття, але й сьогодні танцювальному майданчикова не замінити церкви, а важкому року — величчю та мелодійності каменного хору, такого, приміром, як «Таврійський благовіст», що виконує здебільшого духовні та народні музичні твори. Особливе місце серед них займають українські пісні, в першу чергу колядки та щедрівки. А вже вони, на думку диригента і художнього керівника творчого колективу Володимира Михайловича Ніколенка, в кримському народному мистецтві набули надзвичайного розквіту.

Народився «Таврійський благовіст» у Сімферополі чотири роки тому, але мрія про нього майбутній фундатор плевак здавна. А в Київській консерваторії під впливом визначних музикантів-викладачів народного артиста України професора О. С. Тимошенка та лауреата Державної премії України імені Тараса Шевченка професора П. І. Муравського юнацький задум окреслився вже конкретними цілями.

Далі — повернення додому, в Сімферополь, пошуки однодумців-фахівців, наполеглива праця і нарешті — захоплені відгуки зачарованих слухачів. Але справжньою віхою на шляху творчого зростання стає визнання офіційне, що позначилося на статуті «Таврійського благовіста», а вже хор з початку цього року рішенням Міністерства культури було переведено на професійну основу. А це, треба сподіватися, і стабільне державне утримання замість напіввипадкових спонсорських пожертв, і забезпечення приміщенням для нормального функціонування. Але швидко казати, та не швидко робитися. Сьогодні репетиції відбуваються в непристосованому для цього, тісному, задушливому приміщенні, костюми зберігаються окремо, за кілька кварталів, про власний телефон навіть не йдеться.

— Якщо питання з облаштуванням ближчим часом не вирішиться, змушені будемо проводити репетиції на сходах біля Ради міністрів Криму, щоб повернути до себе увагу, — зітхає Володимир Михайлович. — До речі, музична задума окреслилася вже конкретними цілями.

ваги, має неперевантажений концертний зал з прекрасною акустикою, де свого часу слухав сам Шаляпін. Але, схоже, про його спільне використання без посередників нам з керівництвом школи не домовається.

І важко не зрозуміти настрої Володимира Михайловича, бо справа на ньому відповідала. А вже «Таврійський благовіст», який вже не раз побував за кордоном, одержав запрошення й до Німеччини на святкування 50-річчя перемоги у Другій світовій війні. Крімчанами випала честь представляти не тільки Україну, а й всю СНД. Там на урочистому концерті голоси наших співаків злилися з голосами хористів з інших країн, громадян яких теж пройшли через подум'я Великої Вітчизняної. То, певне, представники України мусять перебувати під час зустрічі на відповідному рівні щодо підготовки, морального й матеріального забезпечення, аби наша країна, не скорена ні воюючим, ні мечем, постанала гідною минулого і аж ніяк не переможею байдужістю та небайдужістю власних чинув. І це справа нашої з вами престижності, справа політична.

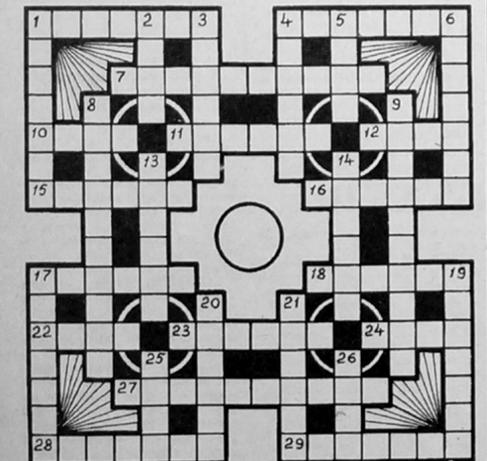
Тамара СОЛОВЕЙ.

КРОСВОРД

По горизонталі: 1. Співвідношення валют різних країн, вимірюване співвідношенням золотого вмісту. 4. Альтанка з кам'яних стовпів або легких арок, обсаджена виткими рослинами. 7. Холодний вітер північного й північно-східного напрямку в Італії та на півночі Іспанії. 10. Одна з малих планет. 11. Старовинна золота іспанська монета. 12. Багатострунний щипковий музичний інструмент. 15. Територія або частина території держави, повністю оточена територією іншої держави. 16. Сплав міді з оловом та іншими металами. 17. Правове становище осіб або організації, установ тощо. 18. Український композитор, автор симфонічної сюїти на українські теми, творив для фортепіано, скрипки, оркестру народних інструментів. 22. У давньогрецькій міфології одна з дев'яти муз, покровителька історії. 23. Український письменник, автор романів «Таврія», «Тронка», «Трапезоросця». 24. Длинна, область, смуга або частина простору, що має певні притаманні їй ознаки. 27. Прилад для вимірювання кількості тепла, що її виділяє або вбирає тіло. 28. Висота бічної годни правильної піраміди. 29. В античному світі — список осіб для подання нового оподаткування.

По вертикалі: 1. Обласний центр на Україні. 2. Тулуб людини. 3. Вишавання або в'язання петля в петлю. 4. Зразок для викроювання. 5. Категорія військового судна. 6. Пустиля в Чілі. 8. Розставлення роздільних знаків. 9. Проміжний пристрій для підсилення, перетворення й передавання електричних сигналів зв'язку, радіосигналу, телевізійного тощо. 13. Кухня на судні. 14. Елементарна частина атомного ядра. 17. Музичний інтервал. 19. Пристрій для електроакустичного відтворення механічного запису звуку. 20. Столиця держави в Південній Америці. 21. Керівник повстання скіфів, що спалювали в Боспорській державі 107 р. до н. е. 25. У 17—19 ст. бойове шукання пихоти у вигляді чотирикутника. 26. Музична навчальна п'єса.

Відповіді на кросворд, опублікований 11 лютого
1. Маракас. 2. Екран. 3. «Дауст». 4. Варшава. 5. Барокко. 6. Радіакул. 7. Вулкан. 8. Бандурист. 9. Фурнітура. 10. Фломастер. 11. Капур. 12. Паралет. 13. Агроном. 14. Слага. 15. Фаланга. 16. Вітраж. 17. Формат. 18. Класик. 19. Ефіопія. 20. Берліоз. 21. Ротація. 22. Сфера. 23. Герой. 24. Колон. 25. Тифон. 26. Ботвінчик. 27. Піфагор. 28. Нотація.

ФУТБОЛ

Результати ігор 19-го туру у вищій лізі першості України: «Чорноморець» — «Карпати» — 2:1, «Динамо» — «Шахтар» — 3:0, «Металург» — «Прикарпаття» — 0:0, «Заря-МАЛС» — «Кривбас» — 1:1, «Верес» — «Торпедо» — 0:3, «Темпа» — СК «Миколаїв» — 3:0, «Волині» — «Кременчук» — 3:2, «Нива» (Вінниця) — «Нива» (Тернопіль) — 0:0.

14 березня сімферопольська «Таврія» на своєму полі зустрічалася з лідером чемпіонату киявським «Динамо». Гра закінчилася нульовою нічиєю. У киян це вже 24 матч підряд, в якому вони не знають поразок. «Чорноморець» переміг «Дніпро» — 2:0, а матч «Шахтар» — «Металург» завершився нічиєю — 0:0.

В чемпіонаті підірюють: «Динамо» — 50 очок, «Шахтар» — 40, «Чорноморець» і «Дніпро» — по 37, «Таврія» — 34 очка.

ШАШКИ

Змагання на приз турніру «Чудо-шашки» завершилися у Сімферополі перемогою команди 34-ї школи. Друге місце посіли учні 9-ї школи, а третє — 1-ї школи.

Кримський фінал цих ігор відбувся в Алушті. Дуже успішно виступили тут спортсмени Молочненської школи Сакського району, яких тренує вчитель Андрій Зубенко. Вони здобули путівку на всеукраїнський турнір «Чудо-шашки». Керченські шашкисти (тренер Георгій Петелкакі), які перед цим три роки підряд були переможцями кримських «Чудо-шашок», посіли друге місце, а за ними фінішувала команда 34-ї сімферопольської школи (тренер Людмила Озерова).

Свої чемпіонати провели шашкисти Армянська, яким багато допомагають місські спонсори. В турнірі на 64-клітові шашкивці переміг працівник виробничого об'єднання С. Шимановський, а на 100-клітові — кандидат у майстри спорту П. Чмир.

ПРОГРАММА ТЕЛЕВІДЕННЯ

Понеділок, 20 марта

УТ-1
15.40 «Все-всем».
17.00 УТН.
17.10 Фант-лото «Надежда».
18.10 Театр і вистава.
18.50 Лідом к столице.
19.20 Мультифільм.
19.30 Японія — страна «скромного совершенства». Фільм 1.
20.00 УТН.
20.10 Ай Ти Кіев.
20.15 Дискусії лідерів.
21.00 «Історія Києва». Фільм 10.
21.15 «Версія». Обзор пресси.
21.35 Телерадіореклама.
21.40 Спокойной ночи, дети.
21.55 Ай Ти Кіев.
22.00 УТН.
22.35 Телерадіореклама.
22.40 Худ.фільм «Короткие встречи».
0.15 Ай Ти Кіев.
0.20 УТН.

«ОСТАВКИ»

15.50 Новості.
16.00 Звездный час.
16.40 За жар-птицей.
17.20 «Элен и ребята».
17.50 Мир сегодня.
18.00 Японія с А. Колошиным.
18.30 В эти дни 50 лет назад.
18.50 Новості.
19.00 Час пик.
19.20 «Дикая Роза».
20.00 Суппер.
20.40 Спокойной ночи, малыши.
21.00 «Время».
21.40 Гол.
22.15 А.Толстой. «Царь Борис».
0.53 Пресс-експресс.

УТ-2, УТ-3, «РОССИЯ», КРЫМ-ТВ

7.00 Вести.
7.05 Ритмика.
7.20 Звезды говорят.
7.25 Река времени.
7.30 Формула 730.
8.00 Вести.
8.25 Телегазета.
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эи-Би-Си.
9.25 Дефесто.
9.55 «Преступление господина Лавика». Худ.фільм /Франция/.

11.20 Кліп-антракт.
11.25 Торговий дом.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
12.05 Деловая Россия.
14.00 Вести.
14.20 Любимый спорт. Чемпионат мира. Мужчины, 50 км.
15.20 Деловая Россия.
16.05 Там-та новости.
16.20 Праздник каждый день.
16.30 Мультифільм.
17.00 Вести.
17.05 Новая линия.
17.40 Видеотекст.
18.00 ТНН.
18.20 «Крым спортивный».
18.40 «Светлая звезда».
19.05 В правительстве Крыма.
19.35 «Регион».
20.20 Горисполком информирует.
20.35 Новое родины «Святая».
20.50 Как распорядится вуче-...

Вторник, 21 марта

УТ-1
9.00 УТН.
9.10 Уроки немецкого.
9.25 «Царевна». 8 серия.
10.00 Мультифільм.
10.10 «Толстого Владимира Винниченко».
11.05 Концерт МСМ.
12.05 «Светлица». Литературная композиция.
13.00 УТН.
13.10 Диабетологическая школа.
13.40 Академик Д.Багалия.
14.10 «Из первых уст». И/о премьер-министра Украины Е.Марчук.
15.40 «Все-всем».
17.00 УТН.
17.10 Образовательный канал.
18.10 «Не ходите по занату, берите энергию».
18.30 Хозяйство на земле.
19.00 Док.фільм «Семья Сосниных».
19.20 Мультифільм.
19.30 Японія — страна «скромного совершенства». Фільм 2.
20.00 УТН.
20.10 Ай Ти Кіев.
20.15 Финансовое обозрение.
20.30 Тележурнал «Право».
21.15 Блок-Нот.
21.35 Телерадіореклама.
21.40 Спокойной ночи, дети.
21.55 Ай Ти Кіев.
22.00 УТН.
22.35 Телерадіореклама.
22.40 Осень политиков.
23.10 Ай Ти Кіев.
23.15 Худ.фільм «Мужская ком-...

«ОСТАВКИ»

6.30 «Утро».
8.50 Новості.
9.00 «Необыкновенная схватка».
9.30 «Дикая Роза».
9.50 Новості.
10.00 Клуб путешественников.
10.30 ТНН.
10.35 «Тутешнее в прошлое».
10.50 Новості.
11.25 Бразин-ринг.
12.00 Новості.
12.05 Деловая Россия.
12.10 На перекрестке.
12.25 «Элен и ребята».
12.50 Мир сегодня.
18.45 Кто есть кто. XX век. В.Вернадский.
18.50 Новості.
19.00 Час пик.
19.30 «Дикая Роза».
19.55 Встреча для вас. Г.Жженов.
20.40 Спокойной ночи, малыши.
21.00 «Время».
21.40 Монолог.
21.50 Вестники.
22.20 «Четыре истории о женщинах». Эмма. Худ.фільм /Италия/.

УТ-2, «РОССИЯ», КРЫМ-ТВ

7.00 Вести.
7.05 Ритмика.
7.20 Звезды говорят.
7.25 Река времени.
7.30 Формула 730.
8.00 Вести.
8.25 Телегазета.
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эи-Би-Си.
9.25 Ключевой момент.
9.35 Момент истины.
10.30 Кліп-антракт.
10.35 «Санта-Барбара».
11.25 Торговий дом.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
12.05 Деловая Россия.
12.10 «Человек и океан».
12.20 Док.фільм.
16.05 Там-та новости.
16.20 Праздник каждый день.
16.30 Студия «Рост».
16.50 Фитнес-аэробика.
17.00 Видеотекст.
17.35 «Крымский промльн».
18.10 Афта хабарлери.
18.30 Меркантиль, балалар!

«ОСТАВКИ»

6.30 «Утро».
8.50 Новості.
9.00 «Необыкновенная схватка».
9.25 «Дикая Роза».
9.50 Новості.
10.00 УТН.
10.10 «Время».
10.30 Кліп-антракт.
10.35 «Санта-Барбара».
11.25 Торговий дом.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
12.05 Деловая Россия.
12.10 «Человек и океан».
12.20 Док.фільм.
16.05 Там-та новости.
16.20 Праздник каждый день.
16.30 Студия «Рост».
16.50 Фитнес-аэробика.
17.00 Видеотекст.
17.35 «Крымский промльн».
18.10 Афта хабарлери.
18.30 Меркантиль, балалар!

УТ-1

17.50 Мир сегодня.
18.00 Тайны Старой площади.
18.30 Загадка СБ.
18.45 Кто есть кто. XX век.
Дж.Френч.
18.50 Новості.
19.00 Час пик.
19.30 «Дикая Роза».
19.55 Тема.
20.40 Спокойной ночи, малыши.
21.00 «Время».
21.40 Из первых рук.
21.50 Золотой шпигер. Л.Утесов.
22.35 Худ.фільм «Пассажиры».
23.50 Новості.
0.00 Завок искусства.
0.30 Авто-шоу.
0.50 Пресс-експресс.

УТ-2, УТ-3, «РОССИЯ», КРЫМ-ТВ

7.00 Вести.
7.05 Ритмика.
7.20 Звезды говорят.
7.25 Река времени.
7.30 Формула 730.
8.00 Вести.
8.25 Телегазета.
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эи-Би-Си.
9.25 Дефесто.
9.55 «Преступление господина Лавика». Худ.фільм /Франция/.

УТ-2, «РОССИЯ», КРЫМ-ТВ

7.00 Вести.
7.05 Ритмика.
7.20 Звезды говорят.
7.25 Река времени.
7.30 Формула 730.
8.00 Вести.
8.25 Телегазета.
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эи-Би-Си.
9.25 Дефесто.
9.55 «Преступление господина Лавика». Худ.фільм /Франция/.

УТ-2, «РОССИЯ», КРЫМ-ТВ

7.00 Вести.
7.05 Ритмика.
7.20 Звезды говорят.
7.25 Река времени.
7.30 Формула 730.
8.00 Вести.
8.25 Телегазета.
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эи-Би-Си.
9.25 Дефесто.
9.55 «Преступление господина Лавика». Худ.фільм /Франция/.

Среда, 22 марта

УТ-1
9.00 УТН.
9.10 Финансовое обозрение.
9.25 «Царевна». 9 серия.
10.00 «Свадьба».
10.45 Художник В.Франчук.
11.20 Украинские напевы.
11.35 Школьный экран.
11.50 Мультифільм антракт.
12.15 «Взгляд».
13.00 УТН.
13.10 Худ.фільм «Тайна деревянных идолов».
15.40 «Все-всем».
17.00 УТН.
17.10 Образовательный канал.
18.10 Худ.фільм «Д'Артаньян и три мушкетера». 1 серия.
19.35 Муз.фільм.
20.00 УТН.
20.10 Ай Ти Кіев.
20.15 Парламентский канал.
20.45 «Колокола Черныбына».
21.15 Поет Ф.Мустангав.
21.35 Телерадіореклама.
21.40 Спокойной ночи, дети.
21.55 Ай Ти Кіев.
22.00 УТН.
22.35 Телерадіореклама.
22.40 Спортурьер.
22.50 Муз.фільм.
23.10 Ай Ти Кіев.
23.15 «Укрпото».
23.25 Худ.фільм «А зори здесь тихие...» 1 серия.
1.00 УТН.
1.10 «Славянский базар-94». Часть 2.

«ОСТАВКИ»

6.30 «Утро».
8.50 Новості.
9.00 «Необыкновенная схватка».
9.30 «Дикая Роза».
9.50 Новості.
10.00 Клуб путешественников.
10.30 ТНН.
10.35 «Тутешнее в прошлое».
10.50 Новості.
11.25 Бразин-ринг.
12.00 Новості.
12.05 Деловая Россия.
12.10 На перекрестке.
12.25 «Элен и ребята».
12.50 Мир сегодня.
18.45 Кто есть кто. XX век. В.Вернадский.
18.50 Новості.
19.00 Час пик.
19.30 «Дикая Роза».
19.55 Встреча для вас. Г.Жженов.
20.40 Спокойной ночи, малыши.
21.00 «Время».
21.40 Монолог.
21.50 Вестники.
22.20 «Четыре истории о женщинах». Эмма. Худ.фільм /Италия/.

УТ-2, «РОССИЯ», КРЫМ-ТВ

7.00 Вести.
7.05 Ритмика.
7.20 Звезды говорят.
7.25 Река времени.
7.30 Формула 730.
8.00 Вести.
8.25 Телегазета.
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эи-Би-Си.
9.25 Ключевой момент.
9.35 Момент истины.
10.30 Кліп-антракт.
10.35 «Санта-Барбара».
11.25 Торговий дом.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
12.05 Деловая Россия.
12.10 «Человек и океан».
12.20 Док.фільм.
16.05 Там-та новости.
16.20 Праздник каждый день.
16.30 Студия «Рост».
16.50 Фитнес-аэробика.
17.00 Видеотекст.
17.35 «Крымский промльн».
18.10 Афта хабарлери.
18.30 Меркантиль, балалар!

«ОСТАВКИ»

6.30 «Утро».
8.50 Новості.
9.00 «Необыкновенная схватка».
9.25 «Дикая Роза».
9.50 Новості.
10.00 УТН.
10.10 «Время».
10.30 Кліп-антракт.
10.35 «Санта-Барбара».
11.25 Торговий дом.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
12.05 Деловая Россия.
12.10 «Человек и океан».
12.20 Док.фільм.
16.05 Там-та новости.
16.20 Праздник каждый день.
16.30 Студия «Рост».
16.50 Фитнес-аэробика.
17.00 Видеотекст.
17.35 «Крымский промльн».
18.10 Афта хабарлери.
18.30 Меркантиль, балалар!

УТ-1

18.50 Ана Юрт.
19.20 Концерт ансамбля «Учан-Су».
20.35 «Санта-Барбара».
21.30 Художественная программа.
22.50 «Франс Интернациональ».
представляет: «Вершина».
23.50 «Черныбына» — это дуэт.

«ЧЕРНОМОРСКАЯ»

18.00 М/ф.
18.20 ММЦ интерьюз. «Как работает Земля-107».
18.45 Телегазета ТВ-7.
19.00 «Эльдорадо» (8 серия).
19.30 «На пороге ночи» (159 часть).
20.00 «Собосокон».
20.30 Уника-ТВ. «Итоги».
21.50 Муз.микс.
22.00 Х/ф «Мэны оркестрантов».

Четверг, 23 марта

УТ-1

9.00 УТН.
9.10 «Царевна». 10 серия.
9.45 От «А» до «Я».
10.15 Концерт джазовой музыки.
10.45 Худ.фільм «По зову сердца».
12.00 «Час рекою плывет».
13.00 «Вершина».
13.10 Фільм-спектакль «Кассандра».
13.50 «Все-всем».
17.00 УТН.
17.10 Образовательный канал.
17.55 «Д'Артаньян и три мушкетера». 2 серия.
19.30 Японія — страна «скромного совершенства». Фільм 3.
20.00 УТН.
20.10 Ай Ти Кіев.
20.15 Финансовое обозрение.
20.35 Уроки Универсиады.
21.00 «Из первых уст».
21.35 Телерадіореклама.
21.40 Спокойной ночи, дети.
21.55 Ай Ти Кіев.
22.00 УТН.
22.35 Телерадіореклама.
22.40 Справажнате — отвечаем.
23.00 Ай Ти Кіев.
23.05 «Тарт».
0.05 «А зори здесь тихие...» 2 серия.
1.35 УТН.

«ОСТАВКИ»

6.30 «Утро».
8.50 Новості.
9.00 «Необыкновенная схватка».
9.25 «Дикая Роза».
9.50 Новості.
10.00 В мире животных.
10.45 Экспресс.
11.25 Торговий дом.
11.50 Новості.
12.00 Мультифільм.
16.15 Бразин-ринг.
16.50 Новості.
17.00 ТНН-токи.
17.20 «Элен и ребята».
17.50 Мир сегодня.
18.00 ... До 16 и старше.
18.45 Кто есть кто. XX век. Л.Корбиза.
18.50 Новості.
19.00 Час пик.
19.30 «Дикая Роза».
19.55 «Чтобы помнили...» Л.Филатов.
20.40 Спокойной ночи, малыши.
21.00 «Время».
21.40 Миссия-Крестьян.
22.00 Лето «Аллонго».
22.35 Худ.фільм «Лестница Якова» /СССР/.
1.00 Пресс-експресс.

«ОСТАВКИ»

6.30 «Утро».
8.50 Новості.
9.00 «Необыкновенная схватка».
9.25 «Дикая Роза».
9.50 Новості.
10.00 В мире животных.
10.45 Экспресс.
11.25 Торговий дом.
11.50 Новості.
12.00 Мультифільм.
16.15 Бразин-ринг.
16.50 Новості.
17.00 ТНН-токи.
17.20 «Элен и ребята».
17.50 Мир сегодня.
18.00 ... До 16 и старше.
18.45 Кто есть кто. XX век. Л.Корбиза.
18.50 Новості.
19.00 Час пик.
19.30 «Дикая Роза».
19.55 «Чтобы помнили...» Л.Филатов.
20.40 Спокойной ночи, малыши.
21.00 «Время».
21.40 Миссия-Крестьян.
22.00 Лето «Аллонго».
22.35 Худ.фільм «Лестница Якова» /СССР/.
1.00 Пресс-експресс.

УТ-2, «РОССИЯ», КРЫМ-ТВ

7.00 Вести.
7.05 Ритмика.
7.20 Звезды говорят.
7.25 Река времени.
7.30 Формула 730.
8.00 Вести.
8.25 Телегазета.
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эи-Би-Си.
9.25 Дефесто.
9.55 «Преступление господина Лавика». Худ.фільм /Франция/.

УТ-2, «РОССИЯ», КРЫМ-ТВ

7.00 Вести.
7.05 Ритмика.
7.20 Звезды говорят.
7.25 Река времени.
7.30 Формула 730.
8.00 Вести.
8.25 Телегазета.
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эи-Би-Си.
9.25 Дефесто.
9.55 «Преступление господина Лавика». Худ.фільм /Франция/.

УТ-2, «РОССИЯ», КРЫМ-ТВ

7.00 Вести.
7.05 Ритмика.
7.20 Звезды говорят.
7.25 Река времени.
7.30 Формула 730.
8.00 Вести.
8.25 Телегазета.
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эи-Би-Си.
9.25 Дефесто.
9.55 «Преступление господина Лавика». Худ.фільм /Франция/.

УТ-2, «РОССИЯ», КРЫМ-ТВ

7.00 Вести.
7.05 Ритмика.
7.20 Звезды говорят.
7.25 Река времени.
7.30 Формула 730.
8.00 Вести.
8.25 Телегазета.
8.30 Время деловых людей.
9.00 Новости Эи-Би-Си.
9.25 Дефесто.
9.55 «Преступление господина Лавика». Худ.фільм /Франция/.

УТ-2, «РОССИЯ», КРЫМ-ТВ

7.00 Вести.